

Kapitán G u s t a v M o h a p e l:

Horský kanon doprovodným dělem.

(Dokončení.)

Způsob dopravy a manévr doprovodných děl.

Způsoby dopravy horského kanonu jsou tak rozmanité jako u žádného jiného děla. U doprovodného děla se uplatní hlavně doprava na soumarech, tažení složeného děla silou koní (tandem) a doprava silou lidí buď tahem anebo nesením rozloženého děla. O dopravě doprovodného

děla mluví D-VI-2, čl. 134: „Mnohdy, i po delší dobu, musí dělové části nésti obsluha sama, aby soumaři neupoutali pozornost nepřítele na baterii. Výhodná je doprava v tandemu, dovolují-li to okolnosti.“ Tato nejasná stylisace předpisu dala podnět k mnohým pochybnostem, neboť vzbuzuje dojem, že není jiných způsobů dopravy doprovodného děla mimo nošení součástek obsluhou a tah v tandemu.

Zkoumejme proto způsoby dopravy. Váhy jednotlivých částí děl se pohybují kolem 100 kg a přední lafeta váží 123 kg. Nosí se velmi nepohodlně a čtveřice mužstva může dopravit součástku jen na vzdálenost několika málo desítek metrů. Nošení „po delší dobu“ není možné. Úplná obsluha poločety má 16 mužů a může proto najednou přepravit jen 4 součástky; k dopravě všech součástek jednoho děla bez střeliva by bylo třeba 25 mužů, a poněvadž bychom musili mužstvo často střídati, nejméně dvě směny, 50 mužů. Musili by to býti lidé jak v nošení součástek, tak i ve skládání děla cvičení, tedy obsluha, a nemůže tu ani vypomoci mužstvo jiných zbraní. Že bychom s těmito 50 muži pro dělo nevzbudili pozornost nepřítele, je málo pravděpodobné.

I Polní řád děl. D-VIII-1 (Úvod, čl. 16) přeceňuje možnosti horského kanonu, když o něm říká: „Mimoto může se toto dělo snadno pohybovati ve zvlněném terénu na dosti velké vzdálenosti, silou lidských paží“ i když snad má na mysli tah a ne nošení. Obojího způsobu bude sice často používáno, ale jen na nejkratší vzdálenosti, při zaujímání palebného postavení: „Je-li příchod k palebnému postavení sice skryt, stanoviště děla však otevřeno nebo tak špatně skryto, že by soumaři nebo manipulace se skládáním děl mohla býti postřehnuta, určí dělovod místo, kam má poločeta dojiti, a dá na tomto místě složit dělo. Úplně sestavené dělo posune pak obsluha dopředu na určené stanoviště.“ (D-VI-2, čl. 44c). Proto: je-li cesta skryta, využijeme síly koní a nebudeme dělo dopravovati silou lidí; je-li terén otevřený, nehodí se pro doprovodné čety horských kanonů dopravované jakýmkoli způsobem, a nevystačí-li dělostřelectvo přímé podpory, nenahradí horský kanon nikdy tank, kterého by bylo nutno v takovém případě použiti.

Všimněme si nyní tandemu. Četa v tandemu má sice o 8 soumarů méně než četa naložená, ale je přes to ještě dosti značným cílem, který se nemůže v palbě valně rozptýliti a je odkázán na dobrou cestu. Za jízdy hlučí a prozrazuje se tím. Palebná pohotovost složeného děla je sice větší, což je velkou výhodou, ale jen tehdy, může-li kanon zaujmouti palebné postavení přímo na cestě, t. j. když směr útoku je ve směru nějaké cesty. V těchto dosti řídkých případech možno tandemu použiti. Musíme-li však z nějakého důvodu od cesty odbočiti, stává se i mělký silniční příkop často těžkou překážkou, která na př. u mé baterie při podobné příležitosti způsobila takový lom materiálu, že při následující ostré střelbě bylo dělo ke střelbě nezpůsobilé. Kanon není pro tento způsob dopravy konstruován a silně trpí, není-li cesta zcela rovná. I po krátké jízdě v tandemu nutno provésti rektifikaci mířidel.

O postupu doprovodné baterie praví D-VI-2 v čl. 134 velmi výstižně: „Doprovodné baterie postupují za pěchotou, využívajíce při tom co nejvíce skrytů. Podle tvaru terénu, porostu atd. mění baterie neustále tvar, jde v proudu, s velkými vzdálenostmi, v přibližovacím tvaru nebo s jednou četou v proudu, s druhou v přibližovacím tvaru a p.“ A poněvadž D-VI-2 (čl. 99) zná přibližovací tvary jen s děly naloženými na souma-

rech a dokonale využívání skrytů, jakož i pochod porostem není ani jinak možný, vidíme, že předpis měl na mysli i doprovodnou baterii n e s e n o u s o u m a r y. Z praxe mohu říci, že se tento způsob dopravy u doprovodné baterie osvědčil nejlépe. Je ze všech způsobů nejrychlejší, neboť nezná takřka překážek, dovoluje dokonale využití terénu, je zcela nehlučný, což je velmi důležité, a zaujetí přibližovacích tvarů na velké ploše dovoluje jako žádný jiný způsob zmenšiti účinek nepřátelské palby, přes to, že naložená četa je větší než četa v tandemu. Pohotovosti k palbě dosáhne naložené dělo o 2 minuty později než dělo zapražené.

O průzkumu doprovodných jednotek se předpisy nezmiňují, snad proto, že také nestanoví jejich organizaci (jsou-li menší než baterie) a způsob průzkumu se musí řídit počtostí velitelského aparátu, který bude k dispozici.

Co se týká organizace doprovodné čety, je většina důstojníků, kteří prakticky veleli doprovodným jednotkám, téhož názoru: nemůže to býti četa, vyňatá z rámce baterie, nýbrž b a t e r i e o d v o u d ě l e h. Holá četa bez velitelského personálu a spojovacího materiálu snadno zbloudí, její zásah do boje přichází skoro vždy pozdě a je schopna jen přímé palby. Tyto nedostatky vedly k tomu, že byly praporům místo čet přidělovány celé doprovodné baterie, které ovšem prapor většinou přes-příliš zatěžovaly. Nejlepším řešením je tu často: vybavit četu pomocným družstvem pod velením velitele baterie a zbývající četu zařaditi jako třetí četu k jiné baterii, která zůstává v rámci oddílu. Je-li třeba 2 doprovodných čet, rozdělíme personál a materiál jedné baterie na obě čety tak, aby byly samostatnými bateriemi, které co možná zesílíme ještě prostředky velitelství oddílu.

Taková doprovodná četa vybavená pomocným družstvem a bojovým trénem postupuje za útočícím praporem. Velitel čety s pomocným družstvem u velitele praporu, palebná četa po ose postupu tak, aby co možná byla vždy v jiném terénním celku než bojující prapor (asi 1000 až 1500 m za přední linií); bojový trén bud' sloučíme s palebnou četou nebo jej oddělíme (viz též D-VI-2, čl. 139). Velitel čety posunuje palebnou četu přískoky od krytu ke krytu; právě tak manévruje bojový trén, řídě se pohyby palebné baterie.

Palebné postavení zaujme četa teprve tehdy, až útočící prapor je nepřátelskými odpory zastaven. Méně se osvědčil způsob, o kterém praví D-VI-2, čl. 135: „Baterie může též v určitých případech zaujmouti kryté palebné postavení blízko za východištěm útoku, kdežto velitel baterie postupuje s pěchotou, jsa s baterií stále telefonicky spojen. Nevýhodou tohoto způsobu je nespolehlivost telefonního vedení.“ Tento manévř se nijak neliší od manévru přímé podpory a činí doprovod vlastně zbytečným. Osvědčuje se jen tehdy, když odporů je velmi mnoho a útok praporu proto velmi pomalý. Postupuje-li prapor rychleji, ztratí četa rychle svou pohyblivost vytvořením dlouhé telefonní linky a stihne prapor velmi pozdě. K prodlužování linky však musíme někdy sáhnouti, na př. když je boj veden o větší terénní celek, v kterém nelze děla přemístiti vpřed, dokud pěchota nedosáhne vzdálenějších hranic terénního celku, v kterém však pozorování s naší strany nelze provést z jediné pozorovatelný.

Průzkumem se zabývá velitel čety při svém postupu neustále; nepřetržitě hledá zrakem pozorovatelný a prostory pro palebná postavení po obou stranách osy postupu, takže je každým okamžikem připraven

dáti rozkaz k zaujetí postavení, žádá-li toho situace. Je zřejmé, že tento postup vyžaduje zkušeného a rozhodného velitele čety a že je někdy nevýhodné použití k doprovodu i dobré jednotky, která pracovala vždy jen jakožto přímá podpora.

O palebném postavení říká D-VI-2, čl. 135: „Jak rozmanitý je postup takové baterie, tak rozmanité mohou býti způsoby zaujetí a druhy palebných postavení: celá baterie pohromadě, po četách, po dělech atd. Taková palebná postavení budou zpravidla otevřená; zaručují jistý, rychlý a důkladný účinek.“

Nad poslední větou je třeba se zamyslet. Jak jsem již dříve říkal, jsou v nepřehledném terénu, kam obě nepřátelská divisní dělostřelectva dobře nevidí, nejnebezpečnějšími škůdci našich doprovodných jednotek nepřátelské doprovodné zbraně; ty dnes zpravidla střílejí nepřimo. Proti takto střílející zbraní je náš kanon, když je sám v otevřeném postavení, přímo bezmocný a je odsouzen ke zničení. Budeme proto voliti otevřená postavení jen tehdy, když nám úloha (střelba na tanky), terén anebo porost nepřímou střelbu nedovolují; jinak budeme zpravidla zaujímati postavení skrytá, zvláště v účinném dostřelu těžkých kulometů. Střelba z otevřeného postavení v terénu, kam vidí nepřátelské dělostřelectvo přímé podpory, rovná se za dnešních poměrů sebevraždě, která nepřináší péchotě užitku, ba naopak, jen škodu. — Během závěrečných cvičení zaujímal jsem několikrát s doprovodnými jednotkami otevřená palebná postavení v přehledném terénu. Po každé po prvních ranách mých děl zanechalo nepřátelské dělostřelectvo jiných cílů a vrhlo se na mou jednotku, v jednom případě dokonce účtyhodným soustředěním palby 2 oddílů.

Chci tu ještě poukázat na to, jaký vliv má na volbu palebného postavení nepřítel. Je-li na př. protivníkem naší doprovodné čety minomet, který není vybaven optickým materiálem, vyhneme se nejlépe jeho účinku zaujetím skrytého postavení, které může býti i blízko 1. linie. Není schopen střelby proti skrytým cílům, sám většinou střílí přímo a zbavíme se ho poměrně snadno. Některé státy mají ovšem minometné jednotky (lehké i hrubé) vybavené bohatě optickým i spojovacím materiálem, donosnost minometů však nepřesahuje 1000 m; tím se zase vyhneme tím, že palebné postavení volíme alespoň 600 až 700 m za vlastní první linií, t. j. mimo jejich donosnost.

Otevřené palebné postavení riskujeme jen v boji o malé terénní celky, v kterých je přítomnost nepřátelských dělostřeleckých pozorovatelů málo pravděpodobná. Nutno se přiblížiti skrytě a neprozraditi se před zahájením palby. Přípravy (postavení miřidel) třeba vykonati mimo palebné postavení tak, abychom v něm dlouho nedleli a po velmi krátké střelbě děla i mužstva rychle skryli. I když proti nám nestojí nepřátelské dělostřelectvo nebo doprovodné zbraně, budou tu vždy nepřátelské kulomety, zejména těžké, které dnes také již střílí nepřimo. Obyčejná střela z ruční nebo samočinné zbraně sice nepronikne ochrannými štíty děla, ale ty nedoléhají na zem a mají několik otvorů a i oněch 10% nepřátelských střel, které snad tudy proniknou, mohou při malých vzdálenostech způsobiti obsluhu citelné ztráty. Ještě větší ztráty způsobuje pak šikmá nebo křížová palba kulometů, umístěných stranou od našeho směru palby. Můžeme ovšem počítati s velikým morálním účinkem dělové palby na malou vzdálenost, ale jen tehdy, dosáhneme-li překvapení.

Vzdálenost palebného postavení za vlastní pěchotou se řídí úkolem a terénem. Nejvýhodnější se zdá palebné postavení někde na výši SV. praporu nebo něco dále vzadu, t. j. asi 1000 m za 1. linií. Velitel čty obyčejně je na SV. praporu, když dostane rozkaz k zaujetí palebného postavení. Přivolá čet, a než dojde, provede bližší obhlídku posledního prostoru palebného postavení, který si během postupu zapamatoval. Palebné postavení buď co nejbližše pozorovatelné, aby co možná nebylo telefonního spojení nebo jen velmi krátké. (Německá armáda používá pro spojení u svých minometných čet megafonu, který prý přehluší hluk průměrného boje na vzdálenost až 500 m.)

Pamatujme při průzkumu vždy na vyhledání záměnného postavení. Jeho vzdálenost od palebného postavení závisí na nepříteli, t. j. na mohutnosti a počtu zbraní, které proti nám v dané situaci může uplatnit. Je-li pravděpodobný zásah jeho dělostřelectva, musí býti voleno záměnné postavení vzdálenější, jde-li jen o jeho minomety, stačí vzdálenost několika desítek metrů. O jaké nepřátelské zbraně běží, řekl nám boj. Zjistili jsme to podle druhů dopadajících střel, podle zvuku při vypálení, podle záblesků a dýmu. Nad střílejícím minometem užíme často charakteristický kouřový prstenec, při výstřelu pak celou do výše letící nábojovou krytku a p. Právě tak musíme počítati i my s možností prozrazení, i když střílíme ze skrytého postavení, neboť při malých dálkách, na které náš doprovodný kanon bude střílet, bude skryt vždy jen nízký, aby byl přestřelitelný, a proto se dělo výstřely často prozradí.

Střelba.

Poněvadž nám nepřítel nedovolí střílet po dlouhou dobu z téhož postavení, musíme hledět zkrátiti palbu na nejmenší míru a používat hlavně krátkých úderů palbou. K tomu je třeba, abychom přešli k účinné palbě bez zastřelení nebo je omezili na nejkratší dobu. Denní vlivy při malých dálkách dráhu střely skoro nemění; proto je třeba znáti jen přesnou dálku a odměr. Stanovení dálky je velmi obtížné; odhady okem selhávají, přesná orientace podle mapy rovněž není možná; jednak se nemůžeme tak blízko 1. linie dlouho rozhlížeti, jednak by nám to v nepřehledném a porostlém terénu, v kterém doprovodné dělo hlavně bude působiti, ani mnoho nepomohlo. Zde musí pomoci dálkoměr (s možností přesného měření alespoň do 2000 m), jehož zavedení je nutné a kterým již většina států vybavila své doprovodné jednotky. Někdy nám pomůže dálkoměr kulometné roty praporu, kterému jsme přiděleni.

Když dostane četa polovinu bojového trénu své mateřské baterie, bude mít pro dělo asi 120 ran. Co můžeme s 240 ranami jedné čety pořídit? (S dalším zásobováním raději nepočítejme!) Válečné zkušenosti ukazují, že k neutralisaci přímo střílející nepř. zbraně stačí 5 až 6 ran; když je cíl skryt, takže je třeba palby na pásmo, potřebujeme 10 až 20 ran; s tímto počtem ran zničíme i malý, dobře viditelný cíl, neboť většinou tu vystačíme s jedním zásahem a toho na př. u cíle rozměrů 15×15 m, při dálce 1 km dosáhneme každou třetí nebo čtvrtou ranou když střední zásah leží v cíli. Vystačíme proto se střelivem asi pro 15 cílů. — O druhu střeliva praví D-VI-2 v čl. 138: „Je výhodné přidělit doprovodné baterii jen granáty...“; Němci s oblibou používají zároveň střeliva tříštivého a plynového.

Když se úder palbou zdaří a prapor znova vyrazí k útoku, může četa přemístiti pozorovatelnu vpřed; často však bývá nejlépe zanechat jednu poločetu v palebném postavení na střehu pod velením prvního důstojníka (na pozorovatelně), s druhou pak velitel čety ihned následuje pěchotu, aby nebyl ztracen styk.

Spojení.

Nutno rozlišovati:

1. spojení mezi pozorovatelnou a palebným postavením, resp. velitelem a pomocným pozorovatelem;
2. spojení mezi velitelem pěchoty a velitelem doprovodné jednotky;
3. spojení mezi palebnou baterií a soumary, resp. boj. trénem;
4. spojení mezi velitelem doprovodné jednotky a dělostřelectvem přímé podpory.

K 1. O tomto spojení jsem se již zmínil a zdůrazňuji znovu, aby při průzkumu bylo pamatováno na možnost spojení netechnickými pojítky a kladení linek bylo omezeno na nejmenší míru. Při krátkých linkách pak vystačíme s jezdeckým kabelem, a to urychlí vyložení i svinutí.

K 2. Když je četa přidělena praporu, s jehož velitelem byl velitel čety až do zaujetí palebného postavení v osobním styku, stačí, když u velitele praporu zanecháme jednoho poddůstojníka s jedním běžcem, neboť vzdálenost bude nepatrná, když pal. postavení bylo voleno opodál SV. praporu.

K 3. Toto spojení obstará optika, běžec nebo jezdec jako u dělostřelectva přímé podpory. Je výhodné sloučiti dělové soumary s bojovým trénem.

K 4. Prapor podporovaný doprovodnou četou může mít někdy i oddíl přímé podpory a pak bude u velitele praporu i styčný důstojník. Jeho prostřednictvím může velitel doprovodné čety dosáti spojení s přímou podporou. To skýtá tyto výhody: velitel horského oddílu se může čas od času dovědět, kde jeho četa je, a pomoci jí podle potřeby personálem, materiálem nebo znovu ji zásobiti střelivem. Velitel doprovodné čety může využití meteorologických zpráv, které touze cestou dostane.

V praxi jsem jako velitel doprovodných jednotek často i upozornil dělostřelectvo přímé podpory na důležité cíle, které doprovodná jednotka nemohla postřelovati buď proto, že se právě přemisťovala nebo že jich bylo mnoho nebo proto, že cíl byl příliš veliký. Styčný důstojník má na pozorování velmi málo času, a proto mu takový cíl často ujde.

Organisace doprovodné čety.

Jak jsem již dříve připomenul, nelze doprovodnou četou získati detašováním jedné holé čety horských kanonů, jak se dosti často stává. Musí to býti baterie o dvou dělech, vybavená spojovacím a pomocným družstvem, kulometným rojem a bojovým trénem. Ten musí býti sestaven se zřetelem na terén, v kterém má četa působiti; není-li osa postupu čety sjízdnou cestou, je nejlépe dáti mu samé soumary, neboť pohyblivost v každém terénu jest jednou z podmínek zdaru. Dělitelnost na 2 samostatné poločety musí býti zajištěna, aby byla umožněna kontinuita podpory. Proto četa potřebuje alespoň 2 důstojníky. Pomocné družstvo musí mít 5 poddůstojníků, z nichž 4 musí býti schopni zastávati funkce

patrače, styčného poddůstojníka, poddůstojníka pro střelbu a pomocného pozorovatele, pátý je poddůstojníkem spřežení.

Spojovací družstvo nechť má jeden roj staniční (dělitelný na půl-roje) a 1 roj hlásný (2 jezdcí, 2 běžci, 2 cyklisté). Materiál: 4 telefonní přístroje, 2000 m jezdeckého kabele, malé signalizační přístroje, vlajky, rakety.

Dělovodi musí býti s to zastati službu 1. důstojníka (viz D-VI-2, čl. 138).

Optický materiál: jeden 15× dalekohled, 4 polní kukátka, 2 záměrné a 2 Bézardovy busoly, mimo to přesný úhломěrný přístroj (třeba gonibusola) a co možná i dálkoměr.

Výstroj a výzbroj obsluhy není u celého horského dělostřelectva ještě rozřešena a tíží obzvláště doprovodné jednotky. Ty nebudou samostatnými útvary, a proto nutno tento problém řešiti jednotně. Dnešní výstroj obsluhy je těžká, špatně se nosí a musí býti při skládání i nakládání děl a při střelbě odkládána. Jednotná puška Mauserova je pro horské dělostřelectvo příliš dlouhá. Je třeba buď kratších pušek nebo nahraditi pušky pistolemi alespoň u části obsluhy. Výstroj mužstva by bylo možno dopravit buď na zvláštních soumarech anebo nahraditi dělostřelci torbu jednou nebo dvěma možnami.

Kulometný roj se často osvědčí, neboť nebezpečí hrozící palebnému postavení nepř. útokem zblízka není u doprovodných čet řídkým případem a tu jest materiální účinek jednoho kulometu větší než dvou kanonů střílejících kartáče.

Závěr.

Předpis říká, že způsob postupu a činnosti doprovodných jednotek nelze přesně stanoviti; nemínil jsem tak učiniti ani já touto studií. Jsem si vědom její neúplnosti a nechtěl jsem toto téma ani vyčerpati. Mým úmyslem bylo přispěti k vytříbení názorů v otázkách, kde se mínění doposud ještě příliš rozcházejí, a poukázati na některé možnosti horského kanonu, které byly přehlíženy. Běží o to, jak využití horského kanonu v úloze doprovodného děla co nejlépe, dokud nebude nahrazen pěchotní houfnicí nebo, lépe, lehkým tankem a riskovati vždy jen po svědomité rozvaze zisku a ztrát.

Podplukovník Josef Srstka :

Zbraně proti obrněným vozidlům.

(Dokončení.)

Můžeme vysloviti další požadavky na zbraň:

a) Zbraň musí bez závady vydržeti rychlost střelby 4 rány za vteřinu nejméně po dobu 4 vteřin.

b) Automatické nabíjení zbraně musí býti tak zařízeno, aby byla uskutečnitelná serie nejméně 16 ran bez zádržky, anebo na jedno nabití.